Vecāka un bērna attiecības pirmsskolas vecumā un to saistība ar vecāka komunikācijas pašnovērtejumu

Anna Briede
Jeļena Ļubenko
Rīgas Stradiņa universitāte
Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra

2021

Aktualitāte

Līdz ar COVID-19 izplatības pieaugumu 2020. gada pavasarī ir augusi sociālā izolētība un spriedze, kas arī ietekmē attiecības ģimenē (*Caffo et al*., 2020; *Pereda, & Díaz-Faes,* 2020). Ir pieaugusi arī vardarbība ģimenēs (Eiropas parlaments, 2020), kas var norādīt uz to, ka vecākiem rodas grūtības tikt galā ar pastāvošo spriedzi.

Ir nepieciešams izprast kā iespējams efektīvāk atbalstīt vecākus pastāvošajos apstākļos, tāpēc ir svarīgi izpētīt bērna un vecāka attiecības, kā arī vecāka komunikāciju ar bērnu.

Bērna-vecāka attiecības

Vecāka attieksme pret bērnu ir to attiecību pamatā. Lai bērns justos droši un tā attīstība noritētu veiksmīgi, bērnam jājūtas mīlētam, un vecākam ir jābūt pieejamam, atsaucīgam, spējīgam iedrošināt un atbalstīt savu bērnu, kad tas ir nepieciešams (Boulbijs, 1998; *Meins et al*., 2018).

Bērna-vecāka attiecības veidojas savstarpējās komunikācijas mijiedarbībā (*Runcan et al*., 2012).

Bērna-vecāka komunikācija

Lai bērna-vecāka komunikācija noritētu veiksmīgi, vecākam ir jābūt atbalstošam, pieejamam un ieinteresētam (*Meins et al*., 2018).

Komunikācija sevī ietver:

- klausīšanos;
- pieejamību sarunai;
- abpusējo cieņu;
- spēju iedrošināt otru runāt par savām emocijām un jūtām (*Runcan et.al.,* 2012);
- komunikācijas kultūras ievērošanu (Stangaine, 2014).

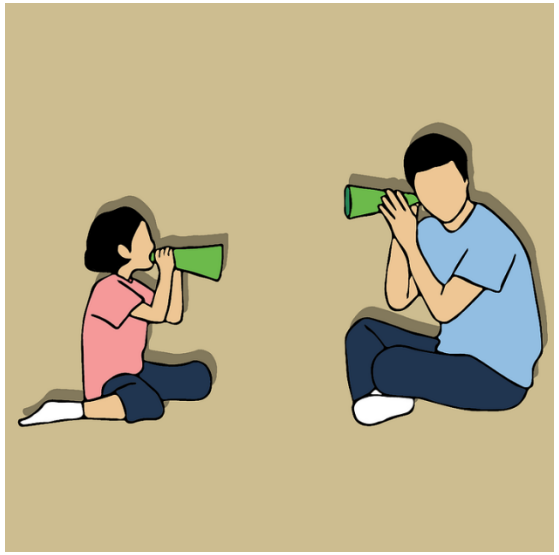

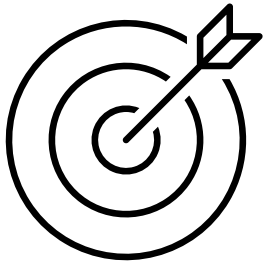

Mērķis: Izpētīt bērna-vecāka attiecības un to saistību ar vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu pirmsskolas vecumā.

Pētījuma jautājumi:

1. Vai pastāv statistiski nozīmīga saistība starp bērna-vecāka attiecībām un vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu?
2. Vai pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp dzimumiem vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumā?

Metode:dalībnieki

***N* =189**

Vecums: 21 līdz 58 gadi (*M* = 33,56, *SD* = 5,8 gadi);

Dzimums: 72,5% sieviešu, 27,5% vīriešu

(137 sievietes, 52 vīrieši);

Attiecību statuss: 76,7% precējušies, 18% attiecībās, 3,2% šķīrušies, 2,1% vieni;

Bērnu skaits: 46% - divi bērni**,** 34% viens bērns, 14% - trīs bērni, 5% - četri bērni un 1% - pieci bērni ģimenē;

Bērna vecums: 3 līdz 7 gadi (*M* = 4,76, *SD* = 1,3 gadi);

Bērna dzimums: 54% vīriešu un 46 % sieviešu (102 zēni un 87 meitenes).

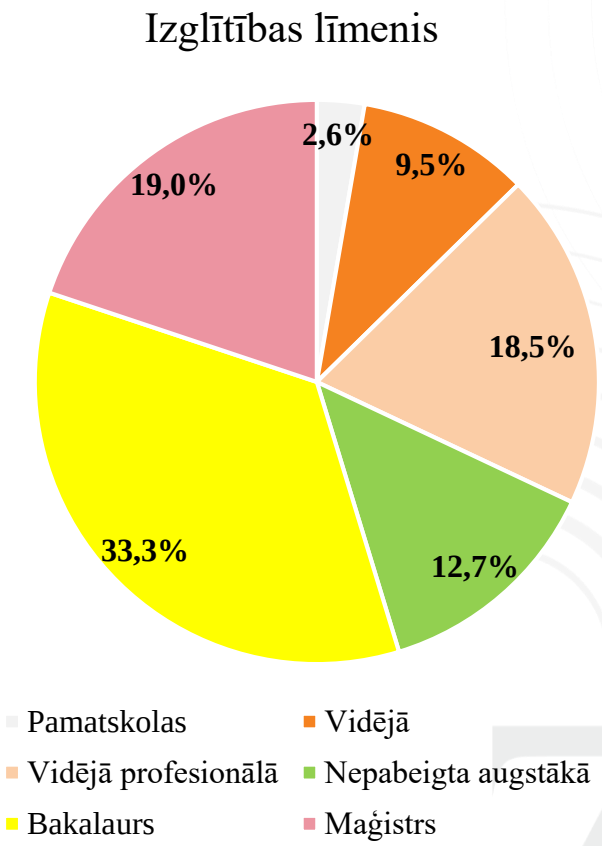

Instrumenti

Demogrāfiskā aptauja – vecāka un bērna vecums un dzimums.

Vecāka izglītības līmenis un bērnu skaits ģimenē.

Bērna-vecāka attiecību skalas īsā versija (*Child-Parent realtionship scale - short form, CPRC SF*; *Pianta*, 2011). Šī darba ietvaros tika veikta skalas adaptācijas latviešu valodā pirmais posms. Skala sastāv no 15 pantiem divās skalās (Tuvība, α = 0.72 un konflikts, α = 0.83) ar 5 punktu Likerta atbilžu skalu (1 – noteikti neatbilts, 5 – noteikti atbilst). Skala balstās uz piesaistes teoriju.

Jautājumi, lai noskaidrotu vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu.

Rīgas Stradiņa universitāte

Rezultāti

70 RSU ATVĒRTI PASAULEI

Saistības starp konfliktu skalu un vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu

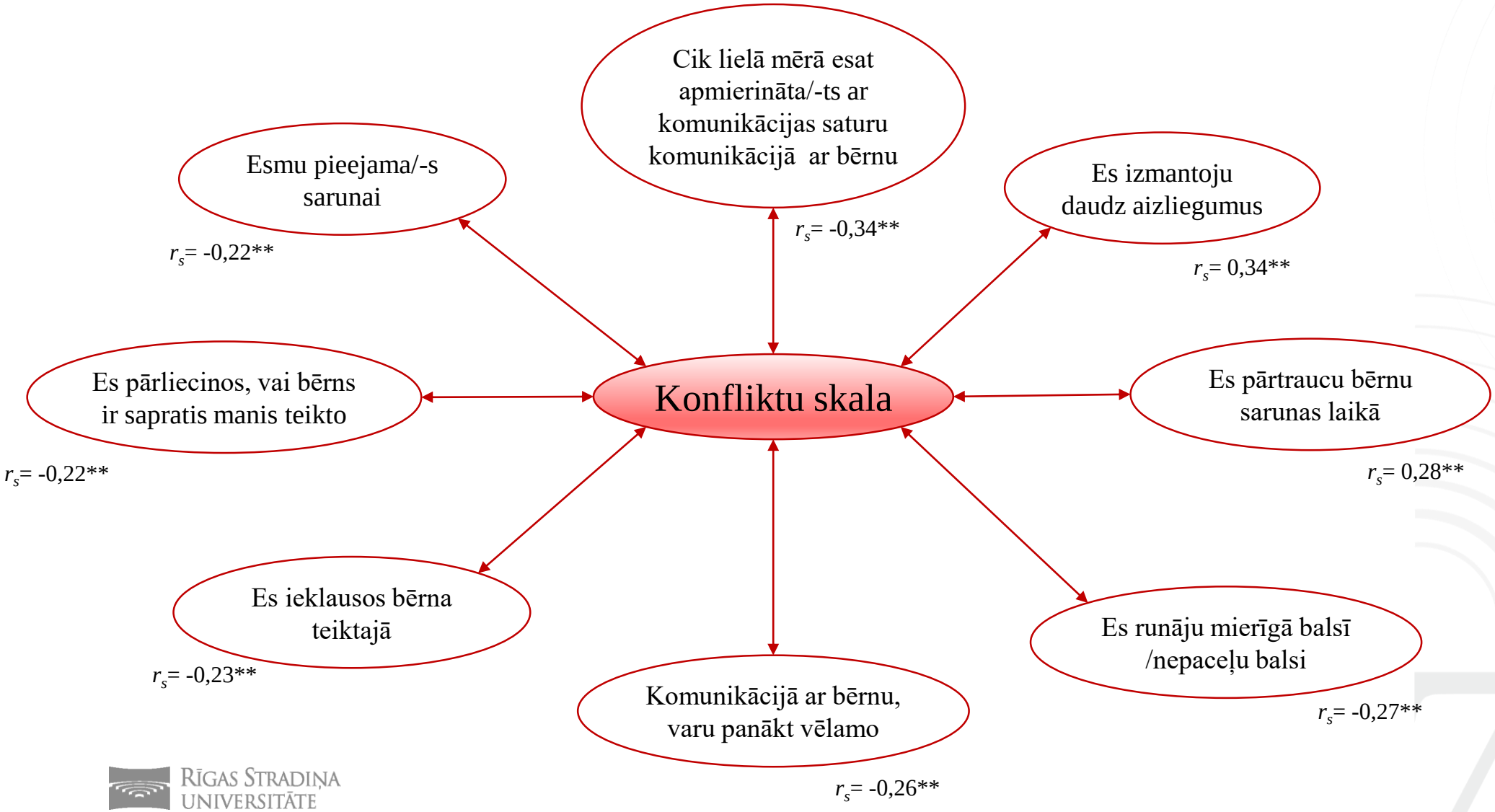

** $p < 0,01$

RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE
RSU ATVĒRTI PASAULEI

Saistības starp tuvības skalu un vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu

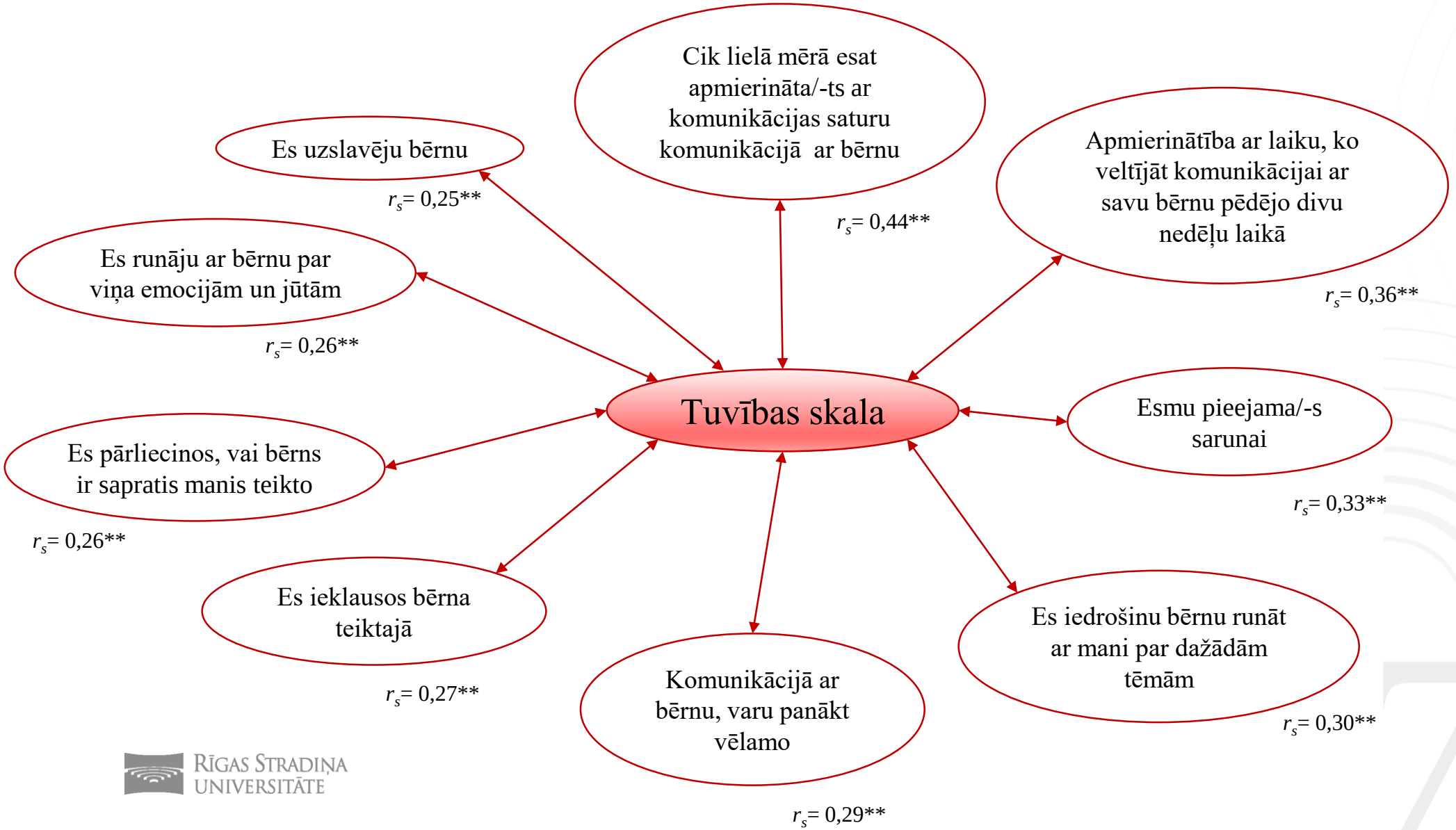

** $p < 0,01$

RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE
RSU ATVĒRTI PASAULEI

Vecāka komunikācijas ar bērnu pašnovērtējuma atšķirības starp dzimumiem

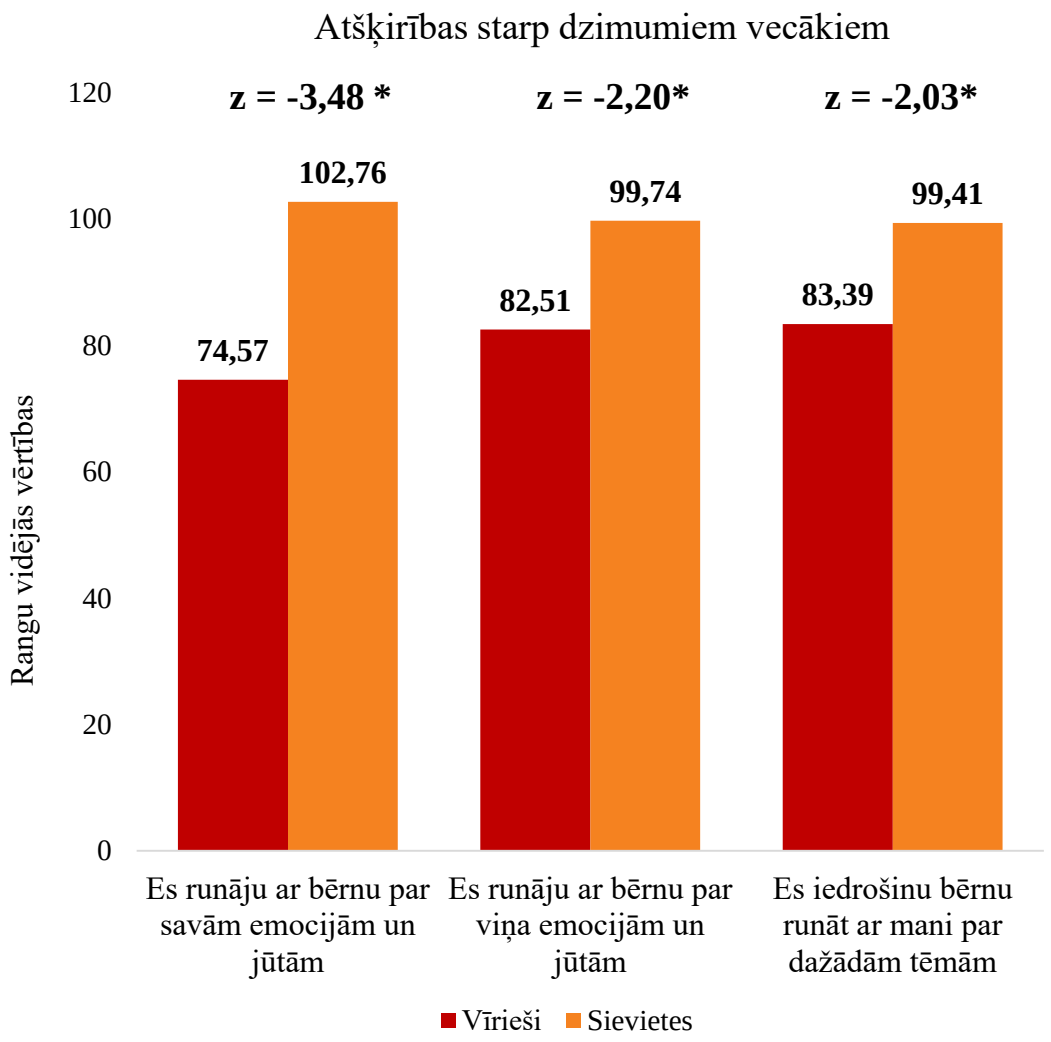

Piezīme. $N = 189$. Diagrammā atspoguļoti Manna-Vitneja U testa rezultāti (z vērtība un rangu vidējās vērtības), $*p < 0,05$.

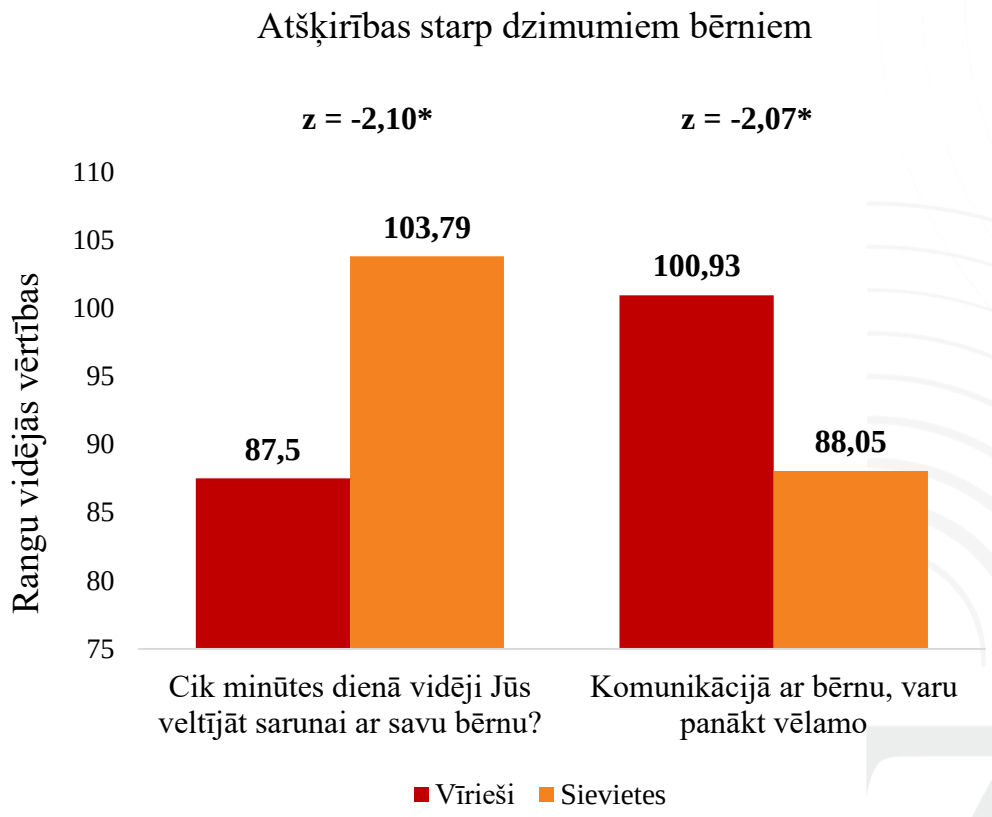

Piezīme. $N = 189$. Diagrammā atspoguļoti Manna-Vitneja U testa rezultāti (z vērtība un rangu vidējās vērtības), $*p < 0,05$.

Ierobežojumi

- Aptaujas ir pašnovērtējuma;
- aizpildītas tiešsaistē, attālināti;
- var tikt sniegtas sociāli vēlamas atbildes;
- ērtuma izlase;
- iegūtos datus nevar attiecināt uz visiem vecākiem.

Secinājumi

Bērna-vecāka attiecībās ar augstāku tuvības līmeni ir arī labāka bērna-vecāka komunikācija, vecākam ir vieglāk sarunā panākt vēlamo un jāizmanto mazāk aizliegumu.

Tēvi mazāk runā par savām un bērna emocijām un jūtām, kā arī mazāk iedrošina bērnu runāt par dažādām tēmām salīdzinot ar mātēm.

Balstoties uz komunikācijas ar bērnu pašnovērtējumu, dēlu vecāki vidēji mazāk laika velta sarunām, kā arī kopumā komunikācijā vieglāk var panākt vēlamo, nekā meitu vecāki.

Izmantotā literatūra

Boulbijs, D. (1998). Drošais pamats. *Vecāku un bērnu savstarpējā pieķeršanās-cilvēka veselīgas attīstības priekšnoteikums*. Rasa ABC.

Caffo, E., Scandroglio, F., & Asta, L. (2020). Debate: COVID-19 and psychological well-being of children and adolescents in Italy. *Child and Adolescent Mental Health, 25*(3), 167-168. https://doi.org/10.1111/camh.12405

Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent-Child Relationships during Early Childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology, 7*, 1-24. https://search-proquest-com.db.rsu.lv/docview/1461360050?accountid=32994

Meins, E., Bureau, J.-F. & Fernyhough, C. (2018), Mother–Child Attachment From Infancy to the Preschool Years: Predicting Security and Stability. *Child Development*, 89: 1022-1038. https://doi.org/10.1111/cdev.12778

Pereda, N., & Díaz-Faes, D.,A. (2020). Family violence against children in the wake of COVID-19 pandemic: a review of current perspectives and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 14*, 1-7. https://doi.org/10.1186/s13034-020-00347- 1

Izmantotā literatūra

Rēgnera E. (2020). Covid-19: jāaptur izolācijas radītais vardarbības pieaugums ģimenēs. Eiropas parlaments. https://www.europarl.europa.eu/news/lv/press-room/20200406IPR76610/covid-19-jaaptur-izolacijas-raditais-vardarbibas-ieaugums-gimenes

Runcan, P., Constantineanu, C., Ielics, B., & Popa, D. (2012). The Role of Communication in the Parent-Child Interaction. *Procedia, Social and Behavioral Sciences, 46*, 904-908. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.221

Stangaine, I. (2014). *Pirmsskolas vecuma bērna dialogrunas attīstība rotaļās*. Promocijas darbs, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija. http://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/45275/i_stangaines_disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paldies par uzmanību!

RSU
ATVĒRTI PASAULEI